

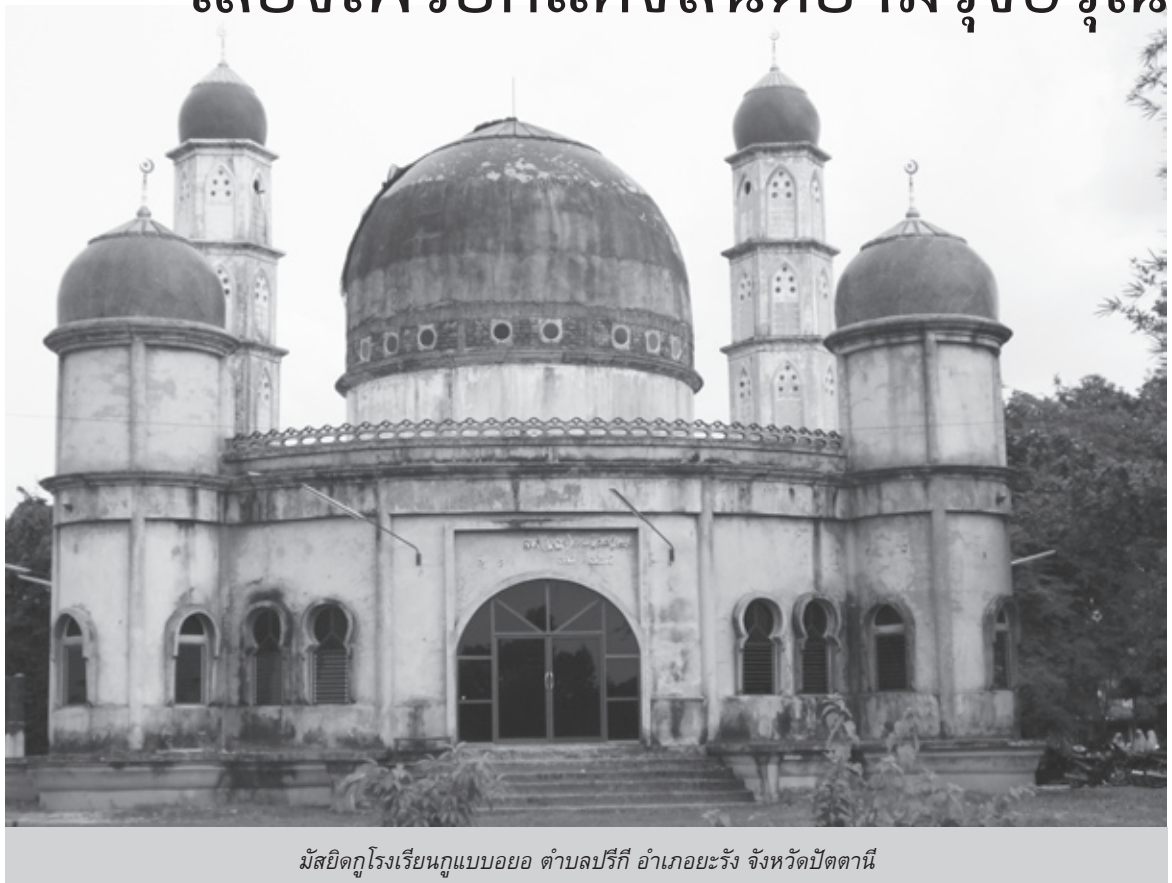
[เร็ ย ง ถึ อ ย ร็ อ ย ค ว า ม]

รอฮานี ดาโอ๊ะ

นักวิจัย สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

อะซาน :

เสียงเพรียกแห่งสันติยามรุ่งอรุณ

หัวรุ่งของคืนหนึ่ง ข้าพเจ้าตื่นเร็วกว่าปกติ และได้มีโอกาสนั่งฟังเสียงอะซานอย่างชัดเจน ทุกถ้อยคำกว่าทุกครั้ง เนื่องจากตื่นก่อนเวลาละหมาด เสียงและท่วงทำนองของอะซานที่แว่วมากระทบโสตประสาท ทำให้ข้าพเจ้าได้คิด ได้ไตร่ตรอง และเกิดความคิดอยากเขียนบทความสักอย่างเกี่ยวกับอะซาน ซึ่งผูกพันแน่นหนากับวิถีชีวิตพี่น้องมุสลิมทุกคน รวมทั้งในพื้นที่ด้ามขวานแห่งนี้

ข้าพเจ้าหวนระลึกถึงความทรงจำในวัยเยาว์ เมื่ออายุประมาณ 4 - 5 ขวบ ที่เคยเดินตามปู่ซึ่งจูงมือข้าพเจ้าไปมัสยิดทุกวันตอนหัวรุ่ง ไม่ทราบสาเหตุใดในตอนนั้นข้าพเจ้าจึงสามารถทำเช่นนั้นได้ หากจะว่าไปแล้วเด็กในวัยดังกล่าว ยังไม่ถึงว่าอยู่ในบทบังคับทางศาสนาที่จะต้องปฏิบัติละหมาด แต่หากครอบครัวใดสามารถทำได้ก็จะเป็นการดี

ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ และสรุปด้วยตัวข้าพเจ้าเองในตอนนั้นว่า “ปู่ของข้าพเจ้า ได้ทำหน้าที่ในการเป็นต้นแบบของมุสลิมในการเข้าหาลอมหลานของตนเองให้มีจิตสำนึกต่อหน้าที่ของการเป็นมุสลิมที่ดีตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นก้าวแรกที่ควรปลูกฝังในช่วงวัยเริ่มต้นแห่งชีวิต”

ปู่จูงหลาน

ได้รับการอนุเคราะห์การวาดภาพลายเส้นจากอาจารย์ศิริชัย พุ่มมาก อาจารย์ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

“การเรียนรู้และการหล่อหลอมแบบ ธรรมชาติของคนในชุมชน โดย ไม่ต้องใช้ห้องเรียนมหาวิทยาลัย มา เป็นเส้นแบ่งของการสร้างความรู้ โดยเฉพาะว่าด้วยเรื่องหน้าที่ของ การเป็นมนุษย์ในสังคม”

และในการไปมัสยิดแต่ละครั้ง หมายถึงการได้ร่วมละหมาดด้วยกันกับผู้อื่น ซึ่งจะต้องดำรงอยู่ในวินัยและกฎเกณฑ์ที่วางไว้ รวมทั้งได้มีโอกาสในการพบปะพูดคุยถามไถ่สารทุกข์สุขดิบหลังละหมาดระหว่างผู้ที่มาละหมาดมัสยิด ซึ่งถือเป็นบทเรียนสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพของการเป็นมนุษย์นี้เองที่เรียกกันว่า

“การเรียนรู้และการหล่อหลอมแบบธรรมชาติของคนในชุมชน โดยไม่ต้องใช้ห้องเรียน มหาวิทยาลัย มาเป็นเส้นแบ่งของการสร้างความรู้ โดยเฉพาะว่าด้วยเรื่องหน้าที่ของการเป็นมนุษย์ในสังคม”

เสียงอะซาน คือ เสียงเรียกร้องเชิญชวนสู่การละหมาด การมุ่งสู่การเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้า ในช่วงรุ่งอรุณซึ่งเป็นโมงยามแรกของชีวิต หากเราตื่นขึ้นมาประมาณ 4 - 5 นาฬิกา ในพื้นที่ที่มีมัสยิดตั้งอยู่ เราจะได้ยินเสียงอะซานสะท้อนกังวานจากมัสยิดหนึ่งไปยังมัสยิดหนึ่ง จากชุมชนหนึ่งไปยังชุมชนหนึ่ง จนกระทั่งไปสู่พื้นที่ที่มุสลิมอาศัยอยู่ทั่วโลก ซึ่งหมายถึง บทบัญญัติอิสลามที่ระบุให้มุสลิมทุกคนต้องละหมาด 5 เวลา ใน 1 วัน และทุกๆ วัน เสียงอะซานก็จะต้องมีการขานรับช่วงตลอดเวลาทั่วโลก ตามพิกัดโมงยามที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ ซึ่งหมายถึงความเป็นเอกภาพหนึ่งเดียวของพี่น้องชาวมุสลิมทั่วโลก ที่ต้องร่วมแสดงเจตจำนงในการเคารพพระผู้เป็นเจ้า และปฏิบัติตามแนวทางศาสนาที่บัญญัติไว้แก่ผู้ที่แสวงหาสันติ

มุสลิมละหมาดร่วมกัน
 สำเนาภาพจาก
[www.sunnahstudent.com/
 forum/index.php?topic=2...](http://www.sunnahstudent.com/forum/index.php?topic=2...)

หอออะซาน
 สำเนาภาพจาก http://images.google.co.th/imgres?imgurl=http://guide33.com/UploadUploads/265606570_fwDder.co

เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นข้าพเจ้า จึงได้นำคำอะซาน และความหมายของการอะซาน มาสรุปให้เข้าใจอย่างคร่าวๆ ดังต่อไปนี้

อัลลอฮ์อักบร อัลลอฮ์อักบร (2 ครั้ง)

(อัลลอฮ์ผู้ทรงเกรียงไกร อัลลอฮ์ผู้ทรงเกรียงไกร)

อ็ชฮาตุ อัลลา อิลาฮะ อิลลัลลอฮ์ (2 ครั้ง)

(ฉันขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากอัลลอฮ์)

อ็ชฮาตุ อันนะ มุฮัมมัดร่อซูลุลลอฮ์ (2 ครั้ง)

(ฉันขอปฏิญาณว่า มุฮัมมัด (ซ.ล.) เป็นร่อซูล ของอัลลอฮ์)

หัยยะ อะลัต ศอลาฮ์ (2 ครั้ง)

(ท่านทั้งหลายจงมาละหมาด)

หัยยะ อะลัล ฟะลาฮ์ (2 ครั้ง)

(ท่านทั้งหลายจงมาสู่ชัยชนะ)

อัลลอฮ์อักบร อัลลอฮ์อักบร

(อัลลอฮ์ผู้ทรงเกรียงไกร อัลลอฮ์ผู้ทรงเกรียงไกร)

ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์

(ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์)

* ทั้งนี้ การอะซานในเวลาซุบฮฺ (ตอนหัวรุ่ง) ให้เพิ่ม หลังจาก (หัยยะ อะลัล ฟะลาฮฺ) ว่า “อัสศอลาตุ คอยรุมมินัลเนามี” (2 ครั้ง)

เมื่อเราได้อ่าน และทำความเข้าใจเบื้องต้น ถึงเนื้อหาและความหมายของการอะซานแล้ว จะพบว่า วิถีของถ้อยคำที่เรียกร้องเชิญชวนไปสู่การละหมาดนั้น ได้ชี้ให้เห็นถึงเอกลักษณ์ด้านวิถีความเชื่อในการศรัทธาต่อพระเจ้าเพียงองค์เดียว รวมทั้งการศรัทธาต่อท่านศาสดา การเรียกร้องให้มนุษย์มาร่วมกันละหมาด เป็นสัญลักษณ์ในการแสดงให้เห็นถึงความพยายาม ให้มนุษย์สามารถเอาชนะจิตใจของตนเอง ในการปฏิบัติตามหลักการศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องการละหมาด ถือเป็นเสาหลักที่สำคัญของความศรัทธาสู่การปฏิบัติ และเป็นป้อมปราการในการป้องกันความชั่ว การสร้างความเป็นเอกภาพ และภราดรภาพระหว่างพี่น้องมุสลิม โดยการร่วมละหมาดภายใต้ผืนฟ้า และแผ่นดินเดียวกันของพระเจ้าผู้สร้าง รวมทั้งการยืนยันถึงหลักสิทธิความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ในการปฏิบัติละหมาดซึ่งมุสลิมทุกคนต้องก้มกราบคารวะ แต่ผู้สร้างเหมือนกันทุกคนในฐานะมนุษย์

โดยปกติแล้ว มุสลิมทุกคนจะมีความผูกพัน และเกี่ยวข้องกับเสียงอะซานตั้งแต่แรกเกิด เพราะเมื่อเด็กมุสลิมลืมตาดูโลกในครั้งแรก ผู้เป็นพ่อจะต้องทำการอะซานที่หูข้างขวาของลูกตน เพื่อเป็นการต้อนรับลูกน้อยด้วยวลีความยิ่งใหญ่แห่งพระเจ้าผู้สร้าง รวมทั้งเป็นการกระตุ้นเน้นย้ำแก่เด็กตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของชีวิต ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจว่า “เป็นก้าวแรกที่สำคัญต่อการดำเนินตามวิถี และแนวทางของศาสนาของมุสลิมทุกคนนับตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป”

เมื่อนึกถึงความเป็นมุสลิมแล้ว ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงหน้าที่หลักสำคัญๆ ที่มนุษย์ทุกคนต้องปฏิบัติเพื่อการดำรงอยู่ในโลกนี้ และการหวังผลตอบแทนในโลกหน้า ทั้งในเรื่องหน้าที่ของมนุษย์ต่อผู้สร้าง ซึ่งการละหมาดถือเป็นรูปแบบหนึ่งของหน้าที่ในการเคารพภักดี และขอบขอบคุณผู้สร้างชีวิต

หน้าที่ของการเป็นมนุษย์ที่พึงปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกัน จากเสียงอะซานเชิญชวนสู่การละหมาดมุ่งสู่การอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์ในสังคม ที่มีความเหมือนและแตกต่างกัน บทเรียนจากการอะซานในวัยเยาว์ จนนำไปสู่การละหมาดร่วมกันกับผู้ใหญ่บนมัสยิด และมีการพูดคุยถามไถ่ทุกข์สุขกัน ทำให้ข้าพเจ้าเรียนรู้ว่า

“เราไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว เราในฐานะเป็นผู้ถูกสร้าง จำต้องมีเหตุประสบทั้งทุกข์ และสุขอันเป็นวัฏจักร และบททดสอบของชีวิต และเราในฐานะมนุษย์ ย่อมต้องทำหน้าที่เพื่อนมนุษย์ที่ดีในการช่วยเหลือ แบ่งปันซึ่งกันและกัน”

สิ่งนี้มิได้หมายถึงการจำกัดขอบเขตแค่ระหว่างเพื่อนมนุษย์ในชุมชนเท่านั้นแต่หมายรวมถึงเพื่อนมนุษย์ร่วมสังคม ร่วมโลก และครอบครัวไปยิ่งบรรดาสรรพสัตว์ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว และร่วมโลกกับเรา ซึ่งถือเป็นหน้าที่ ๆ สำคัญระหว่างมนุษย์กับสังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้อดที่จะคิดไม่ได้ว่า หากมนุษย์ทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวสันติภาพก็คงไม่ใช่เรื่องยาก และไกลเกินเอื้อมเหมือนเช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

เสียงอะซานที่ข้าพเจ้าได้ยินเมื่อตอนหัวรุ่งที่ผ่านมา มีความหมายที่ยิ่งใหญ่และลึกซึ้งกว่าทุกครั้ง สำหรับข้าพเจ้าและมุสลิมทุกคนแล้ว เมื่อชีวิตที่ผ่านการหลับไหลจากโลกหนึ่ง ตื่นมาสู่โลกปัจจุบัน การอะซานในช่วงหัวรุ่งจะเป็นเสียงแห่งการเตือนให้รู้ว่า ถึงเวลาแห่งการเริ่มต้นของชีวิต

เพื่อปฏิบัติตามหน้าที่และภารกิจและเจตจำนงของพระผู้เป็นเจ้าของอีกครั้ง และถือเป็นภาพสำคัญของตัวตนพี่น้องมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของเรา ที่จะตื่นขึ้นมาอาบน้ำละหมาด สวมเสื้อผ้าที่สะอาด เพื่อดำรงการละหมาดที่บ้าน หรือที่มัสยิดหากสามารถทำได้

ภาพปู่ลุงมือหลานเดินไปด้วยกันที่มัสยิดในวัยเยาว์ ผุดขึ้นมาในสำนึกของข้าพเจ้าอีกครั้ง หากเป็นไปได้ และอยากให้เป็นอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าหวังที่จะเห็นภาพสายธารแห่งศรัทธาและสันติภาพนั้นเกิดขึ้นอีกครั้งอย่างต่อเนื่อง ในพื้นที่ด้ามขวานอันร้อนระอุในเวลานี้ ที่ๆ แม้มัสยิดก็ไม่อาจถือได้ว่าเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยในการสร้างสันติสุขในชีวิตทั้งแก่ตนเองและเพื่อนมนุษย์ และคิดอยู่เสมอว่า หากมนุษย์ทุกคนดำรงตั้งมั่นอยู่ในการฟังอย่างพินิจ ครุ่นคิดอย่างมีสติ เข้าใจเนื้อหาอย่างปราศจากอคติ คงไม่เป็นการยากที่จะเข้าถึงในสิ่งที่ตนเองตั้งใจ โดยที่ตัวข้าพเจ้าเองก็ได้เริ่มต้นสิ่งนั้นขึ้นแล้วด้วยตัวเองจากการฟังเสียงอะซาน

“หากคุณได้ยินเสียงอะซานในครั้งต่อไป เมื่อคุณหยุดนิ่ง และรับฟังเสียงอะซาน นั้นหมายถึงหลักชัยแห่งสันติภาพได้เริ่มก่อเกิดขึ้นแล้วในตัวคุณ” (๕)

“ความก้าวหน้าทางวิชาการได้เปลี่ยนแปลงไปมาก จนเราแทบไม่สามารถอ่านงานของนักวิชาการในสาขาเดียวและสาขาใกล้เคียงได้อีกต่อไป”

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร
“วิชาการสมัยจรรยา (8)” ใน “วิภาษ” ปีที่ 4 ฉบับที่ 1
15 มีนาคม-30 เมษายน 2553